

**N.I. Maxmatqulov
A.A. Suyunov
I.N. Choriyev**

MEHNAT MUHOFAZASI FANIDAN

**MODULLI ELEKTRON
O'QUV-USLUBIY
MAJMUA**

10.05.2011

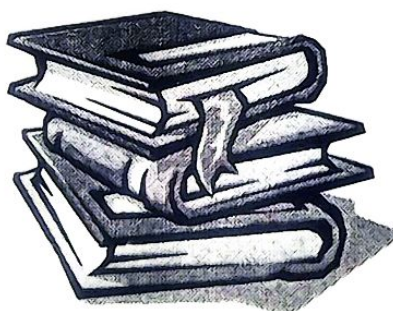
N.I. Maxmatqulov, A.A. Suyunov, I.N. Choriyev

***“MEHNAT MUHOFAZASI”
FANIDAN***

MODULLI

ELEKTRON O’QUV-

USLUBIY MAJMUUA

KIRISH

Jamiyatni asosiy rivojlantiruvchi va ishlab chikarish tizimini boshqaruvchi kishi inson ekanligini e'tiborga olib, uning ishlab chikarish faoliyatini va sog'ligini sakdashi ijtimoiy sotsial tarakdiyot yo'lidagi omil bo'lib hisoblanadi. Shuning uchun ham sanoat korxonalarining muhim talabi, fakat sifatli mahsulot ishlab chikarish bo'lib kolmasdan balki ishlab chikarish sharoitini yaxshilash, ishlab chikarishda jarohatlanish va kasalliklari kelib chiqishiga sabab bo'lgan manbalarni yo'qotish, ish faoliyati inson uchun charchash, toliqish va kasalliklar manbai bo'lmasdan, qo'vonch va baxt keltiruvchi faoliyat bo'lishini ta'minlashga harakat qilish zarur.

Insoniyat kanday xavf qarshisida turganligini, atrof muhitga inson faoliyati tufayli yetkazilayotgan zarar qanday natijalarga olib kelganligini yaqol his etish qiyin emas. Turli kimyoviy vositalar, zararli moddalar, mineral o'g'itlarni, sanoat va kurilish materiallarini saqlash, tashish va ulardan foydalanish koidalari qo'pol ravishda buzilishi yer, suv va atmosfera ifloslanishiga olib kelmokda.

Bizda yangi texnika, texnologiyani joriy etish mehnat muhofazasi xavfsizligi standartlar tizimi (MMXST) asosida bajariladi va jarayonlarni boshqarish, mehnat sharoitini yaxshilash, mashina-uskunalaridan unumli foydalanishga qaratilgan masalalar chora-tadbirlar reja asosida amalga oshiriladi.

Hukumatimiz tomonidan ish sharoitini yaxshilash maksadida olib borilayotgan ishlar ijobiy natijalar bermokda. Oxirgi paytda ishlab chikarish korxonalarida ish sharoiti nisbatan yaxshilangan bo'lsada, ayrim obektiv va su'bektiv sabablarga ko'ra boshqarish o'zgarishlar yetarli darajada emas. Bunga ishlab chikarishdagi asbob-uskunalarining eskirib, ishdan chiqqanligi, ish joyining yetarli darajada yoritilmaganligi, xavo xarorati meyorini buzilganligi, xavo almashtirish tizimlari va shaxsiy ximoya vositalari kamligi yoki umuman yo'qligi sabab bo'lmokda. Masalan, O'zbekistonda bir yilda taxminan 2000 ga yaqin odam xar xil darajada tan jaroxati oladi. Shundan elektr tokidan shikastlanish 7,3% tashkil etadi. Nokulay mehnat sharoiti tufayli 350 kishi nogiron bo'lib qolgan. 2,5 millionga yaqin ishchi xavfsizlik talabiga javob bermaydigan ish joylarida ishlamoqda.

Mehnatni muhofaza qilish fanining vazifasi bulajak xar bir muxandisga mehnat muhofazasi qonuniyatlari, ishlab chikarish xavfsizligi masalalarini yechish usullarini o'rgatish, ularni sanoatda shikastlanish va kasb kasalliklariga qarshi kurashish, ishlab chikarish sanoati korxonalarida bo'ladigan yongin va portlash hodisalarining oldini olish choralarini bilan tanishtirishdan iborat.

Mehnatni muhofaza qilish fani bir kancha fanlar bilan uzviy bogliq bo'lib, uning asosiy tekshirish manbai mehnat jarayonida sanoat muhiti va sharoitning odam organizmiga ta'siri, shuningdek sanoat jihozlari, texnologik jarayon, ishlab chikarish va mehnatni tashkil qilish bilan inson o'rtasidagi bog'lanishni o'rganishdan iborat.

Zamonaviy ilmiy-texnika rivoji talablariga faqat xar tomonlama chuqur tahdil etilgan ishlab chiqilgan mehnat muhofazasi tizimigina javob bera oladi. Uning asosini ishlab

MUNDARIJA

1	KIRISH.....	4
2	FANNI O'QITISHDA ZAMONAVIY AXBOROT VA PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR.....	6
MA'RUZA LAR TAYINLARI		
3	1- ma'ruza "Mehnat muhofazasi" fanining mazmuni, maqsadi, vazifalari.....	8
4	2- ma'ruza "Mehnat muhofazasi" fanining ijtimoiy-iqtisodiy va texnik ahamiyati.....	13
5	3- ma'ruza "Inson-mashina-ishlab chiqarish" tizimi, uning xususiyatlari.....	17
6	4- ma'ruza Mehnat jarayoni sharoitini shakllantiruvchi omillar. Ularni sinflash va meyorlash prinsiplari.....	21
7	5- ma'ruza Og'irligi va zararligi bo'yicha ish kategoriyalari.....	24
8	6- ma'ruza Mehnatni muhofaza qilish sohasidagi davlat siyosati.....	28
9	7- ma'ruza Mehnatni muhofaza qilishni davlatning iqtisodiy va ijtimoiy sohalardagi siyosati bilan muvofiqlashtirish.....	32
10	8- ma'ruza Mehnatni muhofaza qilishning huquqiy-meyoriy asosini tashkil qiluvchi hujjatlar tizimi.....	37
11	9- ma'ruza "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi qonuni, uning ahamiyati, asosiy bandlarining qisqacha mazmuni.....	42
12	10- ma'ruza O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi, uning ahamiyati.....	45
11	11- ma'ruza "Mehnat xavfsizligi standartlar tizimi", uning ahamiyati va vazifasi, uni amalga tadbiq qilish.....	50
12	12- ma'ruza Mehnatga oid munosabatlarni tartibga solish.....	53
13	13- ma'ruza Mehnat intizomi tushunchasi va uni ta'minlash.....	58
14	14- ma'ruza Mehnat jarayonida ishlovchilarning alohida kategoriyalariga beriladigan yengilliklar va imtiyozlar tizimi va ularning huquqiy-meyoriy asoslari.....	64
15	15- Ma'ruza Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi qonunlarga amal qilish ustidan nazorat....	72
16	16- ma'ruza Korxonalarda mehnat muhofazasi bo'yicha ishlarni tashkil qilish va uning huquqiy-meyoriy asoslari.....	78
17	17- ma'ruza Mehnatni muhofaza qilish bo'yicha ishlarning tarkibi va mazmuni.....	90
18	18- ma'ruza	